

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

DOKĄD i GDZIE

OJ CZYSTY – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Zaimki DOKĄD i GDZIE są bliskie znaczeniowo, ale nie są synonimami. Podstawowe znaczenie zaimka DOKĄD wiąże się ze wskazywaniem kierunku ruchu (dokąd idziesz?), ale zaimek ten może odnosić się także do czasu, a ściślej: do momentu zakończenia czynności czy stanu (dokąd to będzie trwać?), nigdy natomiast nie łączy się z czasownikami „statycznymi”, wskazującymi na miejsce, w którym się coś dzieje (nie powiemy: „dokąd stoisz?”). Zaimek GDZIE w pewnym sensie uzupełnia znaczenie zaimka DOKĄD: w podstawowym znaczeniu łączy się właśnie ze „statycznymi” czasownikami, odnosząc się do miejsca lub położenia czegoś lub kogoś (gdzie to jest? gdzie stoisz?). W potocznej polszczyźnie często łączy się także z czasownikami ruchu i w ten sposób częściowo pokrywa się znaczeniowo zaimkiem DOKĄD (poprawnie, choć potocznie: gdzie idziesz?; poprawnie i starannie: dokąd idziesz?). To ostatnie znaczenie zaimka GDZIE jest obecnie uznawane za poprawne tylko w potocznej polszczyźnie, ale warto wiedzieć, że w XIX w. zaimek GDZIE w tym znaczeniu pojawiał się w literaturze pięknej. Mickiewicz w III części „Dziadów” pisał: „I sam nie wiesz, gdzie lecisz, sam nie wiesz, co zdziałasz”, podobnie Malczewski w „Marii”: „Hej, ty na szybkim koniu, gdzie pędzisz, Kozacze?”. W XX w. próbowano różnicować znaczenie zaimków GDZIE i DOKĄD, przede wszystkim w wydawnictwach normatywnych - Witold Doroszewski w jednym z tomów swoich porad pisał „'Gdzie idziesz' jest gorzej niż 'dokąd idziesz'” [O kult, I, 53]. Różnica stylistyczna między zaimkami GDZIE i DOKĄD w znaczeniu wskazywania kierunku jest odczuwana również dzisiaj. Omawiając zaimek GDZIE, trzeba wspomnieć jeszcze o jednym: zaimka tego można używać zamiast zaimka KTÓRY tylko wtedy, gdy odnosi się on do miejsca, np. poprawnie: W sali, w której odbywała się konferencja / W sali, gdzie odbywała się konferencja, ale niepoprawnie: Rozmawiałem z prezesem, gdzie mi powiedział... Poprawnie tylko: Rozmawiałem z prezesem, który mi powiedział...